

EFFECT

Fókuszban a tanárok együtt tanulása

„Azok a tanárok, akik együttműködő szakmai kultúrában dolgoznak, jobban teljesítenek, mint akik egyedül munkálkodnak.”

A nemzetközi szakirodalom által **kollaboratív tanulásnak** nevezett magatartásforma, a tudatos szakmai együttműködés olyan mértékű professzionális fejlődést tesz lehetővé, amely az egyéni haladás szintjein messze túllép. A hazai oktatási rendszer e tekintetben többszörös hiányosságokat mutat, ahogyan azt a bevezető cikkben (10. oldal) bemutattuk. Éppen ezen előzményekre alapozva a Tempus Közalapítvány Tudásmenedzsment csoportja **EFFECT – Európai szakmai és módszertani keret fejlesztése a tanárok kollaboratív tanulásának támogatására** címmel sikeres pályázatot adott be az Európai Bizottsághoz 2015-ben.

A projekt abból a gondolatmenetből indul ki, mely szerint a tanároknak alkalmazkodniuk kell a 21. század kihívásaihoz, a technológia gyors fejlődéséhez, a változó munkaerő-piaci igényekhez, valamint a fiatalok új tanulási és információszerezési szokásaihoz. Ahhoz, hogy a pedagógusok meg tudjanak felelni ezeknek az elvárásoknak, szükségük van folyamatos készségfejlesztésre és tanulásra egész tanári életpályájuk során, valamint az oktatás világának különböző szereplőivel is folyamatosan együtt kell működniük. A tanárok közötti munkakapcsolatok erősítése az egyik olyan elem, amely elengedhetetlenül fontos az eredményes szakmai fejlődés szempontjából. A sikeres együttműködések folyamán a tanárok megoszthatják és gyarapíthatják tudásukat a tanulási és tanítási folyamatokról, módszerekről és elméletekről.

Különbséget kell tenni az **egyén-fókuszú tanulás** (amikor a tanár a saját szakmai fejlődése érdekében cselekszik, de közben

a célja elérése érdekében nem kooperál), a **tanárok kooperatív tevékenysége** (ami elengedhetetlen egy iskolai tanári közösségben, de nincs kifejezett szakmai megújulási szándéka) és a **tanárok kollaboratív tanulása** között, mely szintén a résztvevők interakcióján alapul, a tanár együtt dolgozik egy vagy több partnerrel, és a szakmai fejlődés motiválja.

Kutatási eredmények alátámasztják, hogy a kollaboratív tanulási folyamatok a tanulók tanulási eredményeire is pozitív hatással vannak. Ezekkel a megállapításokkal összhangban, az EFFECT projekt fókuszában a tanári kompetenciák fejlesztése áll, a tanári tanulás teljes életpályán átívelő támogatása által.

A projekt két és fél éves futamidejű, finn, lett, cseh, brit, ír és magyar partnerségben jön létre. Fő célja, hogy egy olyan európai szakmai és módszertani keretet hozzon létre, amely támogatni tudja a tanárok és egyéb oktatási szereplők szakmai együttműködését és kollaboratív tanulását, illetve útmutatóként szolgálhat oktatáspolitikusok és oktatási döntéshozók számára.

A szakmai és módszertani keret kidolgozása egy átfogó kutatási szakasz alapján valósul meg, amely során a projektben részt vevő országok összegyűjtik és elemzik a kollaboratív tanulás terén már létező jó gyakorlatokat. Az innovatív gyakorlatok és eszközök további tesztelésére és finomítására szakmai kísérleti programok segítségével kerül sor. A szakmai és módszertani keret végső formájában az oktatás bármely szint-

Az EFFeCT projekt partnerei a nemzetközi szakirodalom és saját meggyőződések alapján néhány kulcsfontosságú tényezőt fogalmaztak meg, melyek nélkülözhetetlenek a tanárok sikeres kollaboratív tanulásának megvalósulásához:

Morális cél

A szakmaiság magas színvonalát képviseli az erkölcsi cél szem előtt tartása, beleértve a társadalmi igazságosság elősegítésének explicit célját.

Közös cél iránti elköteleződés

Fontos a jól körülhatárolt közös tanulási cél, amely a gyakorlati problémák azonosítását, a megoldási lehetőségek felkutatását és körbejárását, és az ismeretek közös kialakítását támogatja a vonatkozó elmélet és gyakorlat alapján.

Bevonódás

A tanárok szakmai bevonódása a saját tanulási folyamatuk megtervezésbe, megvalósításba és értékelésbe elősegíti a mindennapi tanítási gyakorlatukat.

Rugalmas fejlesztési folyamat

Fontos a jól strukturált, mégis rugalmas fejlesztési folyamat, amely rendszeres elemeket tartalmaz, szem előtt tartja a csoport tanulásmódszertanát és az esetlegesen változó igényeit.

Visszajelzés

Fontos a párbeszéd elősegítése a folyamatos, kétoldali visszajelzés biztosítása érdekében.

Értékelés

Az értékelési kritériumok azonosítása szerves részét képezi a tanulási folyamatnak, amely lehetővé teszi a résztvevők munkájának reflektív visszacsatolását.

jén levő szereplőknek (tanárok, iskolavezetők, szülők, diákok, tanárképzők, szakpolitikai döntéshozók stb.) kínál majd eszközöket és módszereket, amelyekkel képesek lesznek megvalósítani és fejleszteni a kollaboratív tanulást iskolai, helyi, regionális és nemzeti szinten. •

ALBRECHTNÉ GARAI KATALIN
Tempus Közalapítvány, Tudásmenedzsment csoport

“Óriási előny, hogy nagyobb számú, azonos célért küzdő ember tud összejönni és a problémáját megbeszélni. Egyáltalán az, hogy van kivel konzultálnia, van kivel összejönnie, van kivel az azonos érdeklődési körrel véleményt cserélni, az egy óriási lehetőség, és nyilván ezt a nagy intézményi rendszer adja. Addig, amíg vidéken egyedül van egy matematika szakos, addig nálunk 10-12 ember össze tud gyűlni és egymással konzultálni, belelátni egymás munkájába, tapasztalatait megosztani, tehát ez adja a sikert.”

Hazai jó gyakorlatok

TANULÓKÖZÖSSÉGEK HÁLÓZATA

Pollack Mihály Általános Iskola, Kazincbarcika
www.pollackiskola.hu

Intézményvezető: Fűrjes Gáborné Csépanyi Ágnes

A Pollack Mihály Általános Iskola Kazincbarcikán, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében működik.

2007-ben és 2012-ben a tanügy-igazgatási összevonások következményeként mára az iskolakomplexum összesen 5 tagintézményt számlál.

Az iskolák összeolvadása következtében különbség mutatkozott az elvárásrendszerben, a nevelési módszerekben és a tantestület szellemiségében, ami abból fakadt, hogy más hagyományokkal és más vezetői útmutatás alapján működtek az egyes iskolák. Annak érdekében, hogy az iskolák különböző kultúráit közelebb tudják hozni egymáshoz és a tanárok megismerkedjenek a másik iskola tanítási gyakorlatával, olyan **közös elvárásrendszert alakítottak ki**, amelynek fontos eleme volt a tagintézmények közötti kötelező hospitálás, bizonyos esetekben más iskolákban megvalósuló áttanítás. Létrejötték az iskolák között tanári munkaközösségek, a **tanári tanulóközösségek** hálózata.

Egy ilyen közösség tagjának lenni jó lehetőség arra, hogy a tanárok megismerjék a másik iskola tantestületét és a tanítási gyakorlatát, új oktatási módszereket tanuljanak egymástól, együttműködési lehetőségeket találjanak, és ezáltal egyéni szakmai motivációjuk is kibontakozhasson. Az átfogó cél az, hogy a tagiskolákban kiegyensúlyozott legyen a tanulói teljesítmény.

Az intézményközi tanári közösségek tantárgyközi jelleggel működnek, összesen 9 területen, fő céljuk a jó gyakorlatok, oktatási módszerek, egyéni továbbképzési tapasztalatok megosztása, iskolai ünnepek, egyéb rendezvények, versenyek szervezése, közös értékelési rendszerek tervezése és összehangolása, problémás esetek és egyéb oktatási kérdések megvitatása, kapcsolat-

tartás szülői szervezetekkel, a folyamatok és gyakorlatok hatékonyságának ellenőrzése stb.

Nemcsak a tanárok, hanem a tagiskola-vezetők is összeülnek hetente, így ez a tevékenység is tekinthető egyfajta intézményközi tanulóközösségnek. Ha az egyik munkaközösségnek van valami problémája, a vezetők felé tudják közvetíteni, akik azt biztosan megvitatják. A jó információáramlásnak köszönhetően, a vezetői értekezleten született döntések, javaslatok visszajutnak a munkaközösségekhez.

EREDMÉNY

A tanulóközösségek egyik legnagyobb eredménye, hogy jó és **rendszeres információáramlás**, és aktív **szakmai tudásmegosztás** alakult ki a tagintézmények tanárai között.

Az az általános tapasztalat, hogy a tanulóközösségekben részt vevő tanárok több munkát végeznek, mint akik nem tagok, de ezt nem érzik tehernek, mert látható számukra, hogy ezáltal a munkájuk változatosabb, színesebb lesz, és képesek mind a diákoknak, mind a szülőknek a lehetőségek szélesebb tárházát biztosítani. Így a sok új feladat új perspektívákat is nyitott. A tanulóközösségek gyakran kapnak felkéréseket az iskolán kívülről, pl. az önkormányzattól, amit érdekes, inspiráló kihívásként élnek meg.

Az egymástól tanulás, a kollaboráció a tanárok egyéni motivációjára is pozitívan hat, mert így a tanárok belső késztetést éreznek arra, hogy megmutassák, hogy ők is képesek nagyszerű eredményeket elérni. Úgy érzik, hogy mindig csúcspontban kell lenniük, ezért motiváltak a folyamatos tanulásra, a megújulásra.

A diákokra gyakorolt hatást tekintve megállapíthatjuk, hogy a tanári tanulóközösségek tevékenysége pozitív hatással van rájuk is, mert a tanárok mindent megtesznek annak érdekében, hogy a legjobbat hozzák ki a tanulókból.

Csernovitz Adél esettanulmánya alapján az összefoglalót készítette: ALBRECHTNÉ GARAI KATALIN
Tempus Közalapítvány, Tudásmenedzsment csoport

ISKOLAFEJLESZTŐ ÉS KÖZÖSSÉGÉPÍTŐ TANÁRI SZAKMAI MŰHELY

Pécs-Somogyi Általános Iskola, a Budai-Városkapu Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola tagintézménye, Pécs
www.budaivaroskapu.hu/somogyisk

Főigazgató: Csovcsics Erika

A tanári szakmai műhely az iskola működését meghatározó, és a mindennapi tanítást, tanulást átszövő problémákra, kihívásokra keresi a válaszokat egy pedagógiai kísérlet részeként. Az iskola a város egyik peremkerületében, szociálisan hátrányos helyzetű családok lakta városrészben található, és az elmúlt évek során – a szabad iskolaválasztás következményeként megfigyelhető elvándorlás miatt – gyakorlatilag szegregálódott. Az iskolavezetés ezért különösen fontosnak tartja, hogy megtalálja a módját annak, hogy miként lehet az innen érkező gyerekeket hozzásegíteni ahhoz, hogy tanulmányaikban sikeresebbek, eredményesebbek legyenek. Az iskolavezetés által elindított, a tantestület tagjait bevonó műhelymunka arra irányul, hogy megismerjék az alternatív és reformpedagógiai módszereket és programokat annak érdekében, hogy az iskola számára leginkább megfelelő elemekből megalkossák a gyerekeket támogató, és az iskola működését biztosító saját szakmai programjukat. A műhely keretében többféle oktatási módszert is tanulmányoznak, képzéseken vesznek részt. A szakmai program – mely épít az intézmény pedagógiai gyakorlatába már beépült *Lépésről lépésre* program elemeire és eredményeire is – folyamatosan alakul, köszönhetően a tantestület műhelymunkájának. Az erőforrásokat az iskola döntően civil szervezetek és intézményi partnerek közreműködésével bővíti.

Az iskolában többféle együttműködés zajlik. A **tanári szakmai műhely**, mely az iskola működésébe heti szinten beágyazott gyakorlat, a tanárok közötti kollaboratív tanulás egyik szemléletes példája lehet. A rendszeres alkalmak célja a tanórán kívüli tevékenységek összehangolása, a tanárok módszertani

„Nagyon fontos, hogy ne csak a gyerekről önmagában gondolkodjunk, mert amikor egy gyerek iskolába megy, akkor nemcsak ő jár oda, hanem „vele együtt” a család is. Vannak olyan problémák, amelyek a család megkeresése, elérése, bevonása nélkül soha nem lesznek megoldhatók. Ezért is elengedhetetlen az együttműködés. Fontos, hogy a diákok itt jól érezzék magukat, megtapasztalják, hogy a tanulás és az iskolába járás jó is lehet, illetve azt, hogy a tanulás „vezethet valahová”.

eszköztárának bővítése, tapasztalatcsere civil partnerekkel, vendégelőadó bevonása máshol fellelhető jó gyakorlatok megosztása céljából, konferenciákon, szakmai műhelyeken, külsős képzéseken szerzett élmények megosztása, hátránykompenzáció kezelése, a méltányos oktatás megvalósulása az iskolában, valamint valamilyen pedagógiai irány vagy módszer elméleti hátterének megismerése.

Az iskolai közösségfejlesztéshez hozzátartozik az is, hogy olyan napokat is szerveznek, amikor valamilyen **szabadidős tevékenységet** választanak, például túráznak, és közben beszélgetnek, tervezgetnek, tapasztalatot cserélnek.

A tanárok a **páros órák** alkalmazásával egymás munkáját is figyelemmel kísérik és támogatják. Ezek rendszerét beépítették a tanárok kötelező óraszámába (24 óra/hét), ami rendkívül hasznos, máshol viszont nem általános gyakorlat. Az osztályban a tanár mellé beosztott kolléga vagy magát a tanítást, az osztálytermi munkát, a differenciálást segíti, vagy egyéni fejlesztésre visz ki egy-egy gyereket.

AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSEK EREDMÉNYEI

A kézzelfogható eredmények mérését még nem dolgozták ki, a tanulmányi eredmények esetleges változása ily módon még nem kimutatható, de az eredmények tetten érhetőek a tanárok szemléletváltásában, valamint az iskolai atmoszféra változásában: a hangulat pozitívan hat a tanulásra, tanításra, szorosabb a tanár és a gyerek közötti kapcsolat.

Az együttműködés attitűd- és magatartásbeli változásokat is generál. Bizonyos kezdeményezések bevezetése pozitív hatással van a taníthatóságra, a mindennapi magatartásproblémák kezelésére, hiszen addig nem beszélhetünk valódi tanításról, tanulásról, amíg az osztályteremben megjelenő konfliktus nem rendeződik. Az iskola mindennapjában megjelenő kezdeményezések főleg a tanári szakmai műhely révén születnek.

B. Tier Noémi esettanulmánya alapján az összefoglalót készítette:

ALBRECHTNÉ GARAI KATALIN

Tempus Közalapítvány, Tudásmenedzsment csoport